

Lukuvuosisuunnitelman turvallisuusliite

1. KOULUN JÄRJESTYSSÄÄNNÖT
2. POISSAOLOJEN, KASVATUSKESKUSTELUIDEN JA KURINPIDOLLISTEN TOIMIEN YLEINEN OHJEISTUS
  - 2.1. Kotitehtävien laiminlyönti
  - 2.2. Poissaolot
  - 2.3. Kasvatuskeskustelu
  - 2.4. Jälki-istunto
  - 2.5. Kirjallinen varoitus
  - 2.6. Määräaikainen erottaminen
  - 2.7. Poistaminen jäljellä olevan oppitunnin ajaksi ja voimakeinojen käyttö
  - 2.8. Opetuksen epääminen jäljellä olevaksi koulupäiväksi (ja seuraavaksi työpäiväksi)
  - 2.9. Kiellettyjen esineiden ja aineiden tarkastus, haltuunotto ja voimakeinojen käyttö
    - 2.9.1. Häiritsevät tai kielletyt esineet ja aineet
    - 2.9.2. Oikeus tarkistaa oppilaan tavarat
    - 2.9.3. Voimakeinot haltuunotossa
    - 2.9.4. Esineiden ja aineiden luovuttaminen
3. NURMIJÄRVEN YHTEISKOULUN KURINPIDOLLISTEN TOIMIEN KÄYTÄNTEET
4. ILKIVALTA JA VAHINGONTEKO
  - 4.1. Oppilaan velvollisuus siivota omat jälkensä
  - 4.2. Oppilaan vahingonkorvausvelvollisuus
  - 4.3. Nurmijärven Yhteiskoulun ohjeet ilkivalta- ja vahingontekotilanteessa
5. SUUNNITELMA OPPILAIDEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ
  - 5.1. Väkivalta
    - 5.1.1. Ennaltaehkäisy
    - 5.1.2. Oppilaaseen kohdistunut väkivalta
    - 5.1.3. Väkivallan tekijä on aikuinen
    - 5.1.4. Koulun aikuiseen on kohdistunut väkivalta
    - 5.1.5. Koulun aikuisen nimittely, solvaava puhe tai väkivallalla uhkailu
  - 5.2. Koulukiusaaminen
    - 5.2.1. Koulukiusaamisen tunnistaminen
    - 5.2.2. Mikä ei ole kiusaamista
    - 5.2.3. Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja kiusaamiseen puuttuminen
    - 5.2.4. Kiusaamisen käsittely yksilö- ryhmä- ja yhteisötasolla

- 5.2.5. Kodin ja koulun välinen yhteistyö
- 5.2.6. Kiusaamisen ehkäisy yhteistyössä kotien kanssa
- 5.2.7. Toimintamalli kiusaamistapauksissa
- 5.3. Häirintä
  - 5.3.1. Oppilaitoksen henkilöstöllä on ensisijainen vastuu yhteisön hyvinvoinnista
  - 5.3.2. Rehtori
  - 5.3.3. Opettaja
  - 5.3.4. Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä
  - 5.3.5. Oppilashuollon palveluiden henkilöstö
  - 5.3.6. Oppilas/opiskelija
  - 5.3.7. Huoltaja
- 5.4. Nurmijärven Yhteiskoulun täsmennykset oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
  - 5.4.1. Tämän suunnitelman tiedottaminen ja kouluyhteisön henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen ohjaisiin
  - 5.4.2. Tämän suunnitelman toteutumisen seuranta, kirjaaminen ja arviointi
- 6. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa (kriisisuunnitelma)
  - 6.1. Koulun kriisiryhmä
  - 6.2. Kunnan kriisitiimi
  - 6.3. Tiedottaminen
  - 6.4. Esimerkkejä eri toimintamalleista kriisitilanteissa
  - 6.5. Onnettomuudet koulussa
- 7. Liitteenä kurinpidollisten keinojen lomakkeet
  - Ilmoitus kasvatustilanteesta
  - Ilmoitus kurinpidosta/ojentamisesta
  - Ilmoitus oppilaan opetukseen osallistumisen epäamisestä
  - Ilmoitus oppilaan tavaroiden tarkastuksesta
  - Ilmoitus häiritsevien tai kiellettyjen esineiden ja aineiden haltuunotosta ja luovutuksesta
  - Selvitys (rehtorille ja opetuspäällikölle) voimakeinojen käytöstä

1. NURMIJÄRVEN YHTEISKOULUN JÄRJESTYSSÄÄNNÖT

Lain mukaan kaikilla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Toisten ihmisten kiusaaminen ja häirintä on kielletty. Perusajatuksenamme on, että kaikella toiminnallamme pyrimme jokaisen hyvinvoinnin lisäämiseen. Tällöin jokaisella oppilaalla on mahdollisuus kasvamiseen sekä oppimiseen ja koulun aikuisilla työrauha näiden asioiden edistämiseen.

Sen tähden

- arvostan työn tekemistä ja yrittämistä
- pyrin luomaan työrauhan itselleni ja muille
- saavun ajoissa oppitunneille ja koulun kaikkiin tilaisuuksiin
- puhun vuorollani kohteliaasti ja asiallisesti
- pidän huolta omien tavaroitteni lisäksi toisten ja koulun omaisuudesta
- käyttäydyn rauhallisesti ja asiallisesti oppitunneilla, välitunneilla, ruokalassa, koulun tilaisuuksissa ja koulun ulkopuolella kouluajan aikana
- osallistun kouluruokailuun ja nautin välipalat vain välituntien aikana
- elektronisten laitteiden, kuten matkapuhelimien ja musiikkisoittimien, käyttö on sallittua välitunneilla sekä opettajan luvalla opetuskäytössä; opettajalla on oikeus takavarikoida laite oppitunnin ajaksi, jos laitteiden käyttö häiritsee opetusta ja oppimista
  - jätän kännykän parkkiin tunnille saapuessani ja muussa tapauksessa sitoudun siihen, että kännykkä ei tule tunnin aikana näkyviin ilman lupaa
- jätän ulkovaatteet yhteisten tilaisuuksien ja ruokailun ajaksi luokkaan tai käytävään naulakoihin
- polkupyörät, mopot, moottoripyörät ja autot pysäköidään koulupäivän ajaksi niille varatuille alueille.

Koulussamme noudatetaan Suomen lakeja. Niiden perusteella mm.

- tupakkatuotteiden käyttö on kielletty koulualueella ja koulun tapahtumissa
- tupakkatuotteiden ja muiden laissa kiellettyjen esineiden ja aineiden kouluun tuominen ja hallussapito on kielletty alle 18-vuotiailta
- huumeiden ja päihteiden käyttö, hallussapito ja vaikutuksen alaisena esiintyminen on kielletty koko koulualueella ja koulun tapahtumissa
- opettajalla on oikeus ottaa haltuunsa kielletty esine tai aine ja tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa
  - (30.11.2021 [1] Tämä koskee myös opettajan oikeutta takavarikoida matkapuhelin jos sitä huomautuksesta huolimatta käytetään luvatta.)
- perusopetuksen oppilaat saavat poistua koulun alueelta väli- ja ruokatuntien aikana ainoastaan huoltajiensa luvalla
- häiritsevästi käyttäytyvä oppilas voidaan poistaa oppitunnilta.
  - (30.11.2021 [2] Opettajalla on oikeus käyttää ikätaso huomioiden riittäviä voimakeinoja luokasta poistamisen tai esineen takavarikoinnin yhteydessä)

1.1. Järjestyssääntöjen tarkoitus ja soveltaminen

- Järjestyssääntöjen tarkoitus on edistää koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.
- Järjestyssäännöt antavat tietoa lainsäädännön ja järjestyssääntöjen velvoittavuudesta.
- Järjestyssäännöt ovat voimassa koulun toiminnassa koulussa, koulun tontilla ja koulun tontin ulkopuolella, esimerkiksi leirikoulussa ja opintomatkoilla

1.2. Oppilaan oikeudet ja velvollisuudet

1.2.1. Oppilaiden yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sekä muut oikeudet

- Oppilaalla on oikeus maksuttomaan perusopetukseen, oikeus yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen kohteluun, oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä oikeus yksityiselämän suojaan.
- Kaikki oppilaat ovat tasavertaisia.
  - Toiminnassa edistämme sukupuolten välisen tasa-arvon, kielellisten, kulttuurillisten ja uskonnollisten vähemmistöjen oikeuksien toteutumista.
  - Huomioimme seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ja heidän tasa-arvoisen asemansa.
  - Edistämme kulttuurisesti moninaista ilmapiiriä ja kulttuurien välistä ymmärrystä kouluyhteisössä.
- Oppilaalla on oikeus saada opetusta kaikkina koulun työpäivinä, oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön sekä muihin lainsäädännössä määriteltäviin etuuksiin ja palveluihin esim. oppilashuoltopalvelut ja kouluruoka.
- Ketään ei saa kiusata, syrjiä, kohdella väkivaltaisesti tai häiritsevästi.

1.2.2. Oppilaan velvollisuudet

- Oppilaan tulee osallistua tässä laissa säädettyyn opetukseen johon hänet on otettu, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta.
- Oppilaalla on velvollisuus suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyä asiallisesti. (*Perusopetuslaki, 21.8.1998/628, 35§*)

1.3. Turvallisuus, viihtyisyys ja opiskelun esteetön sujuminen

1.3.1. Hyvä käytös

- Hyvien tapojen mukainen käytös kuuluu kaikille.
  - Huomioimme toiset.
  - Annamme työ- ja opiskelurauhan.

NURMIJÄRVI

- Toimimme kunnioittavasti.
- Tervehdimme.
- Noudatamme koulun ja henkilökunnan antamia ohjeita.
- Toimimme täsmällisesti ja pidämme kiinni sovituista ajoista.
- Tehtävät tehdään itse eikä niitä kopioida toisilta. Mahdolliset tietolähteet merkitään tarvittaessa näkyviin.
- Ruokailussa noudatamme hyviä ruokailutapoja.
- Pukeudumme asiallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
  - Sään mukainen vaatetus kuuluu kaikille. Talvella lämmintä vaatetta ja lämmin päähine. Liikuntatunneilla liikuntavaatetus ja –varustus.
  - Ulkovaatteet säilytämme naulakoissa tai kaapeissa.
  - Emme pukeudu toisia loukkaavalla tavalla tai hyvän tavan vastaisesti.
- Toisesta henkilöstä otettua valokuvaa tai videota ei saa julkaista ilman tämän lupaa internetissä, sosiaalisessa mediassa tai muussa julkisessa paikassa.

1.3.2. Oleskelu ja liikkuminen

- Koulualueelta ei saa poistua koulupäivän aikana ilman opettajan lupaa.
- Polkupyörällä tulevien pitää käyttää pyöräilykypärää.
- Erikaisluokkiin/-tiloihin (ts, tn, mu, ku, salit, ko, kirjasto, atk-luokka, pukuhuoneet, väestönsuoja) ja varastoihin oppilailta on pääsy kielletty ilman koulun aikuista.

1.3.3. Siisteydestä ja ympäristöstä huolehtiminen

- Oppilas on velvollinen käsittelemään huolellisesti ja vastuullisesti koulun omaisuutta, oppimateriaaleja ja omia sekä toisten tavaroita.
- Välituntivälineet pitää jokaisen huolehtia paikoilleen.
- Oppilaan tulee huolehtia pulpettinsa siisteydestä.
- Toisten omaa ei saa ottaa ilman lupaa.
- Älä roskaa.
  - Jokainen huolehtii omien jälkien siivoamisesta.
- Oppilas on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon vahingonkorvauslain (31.5.1974/412) mukaisesti.
- Oppilas on velvollinen puhdistamaan ja järjestämään likaamansa tai epäjärjestykseen saattamansa koulun omaisuuden turvallisuus ja ikätaso huomioiden.

1.3.4. Turvallisuus

- Turvallisuuteen liittyvästä viasta tai puutteesta tulee ilmoittaa koulun aikuiselle.
- Säilytämme polkupyörät ja potkulaudat pyörätelineissä tai osoitetussa paikassa.
- Lumipallojen, kivien ym. heittäminen on kielletty koulun pihalla. Lumipalloja voi heittää maalitauluihin turvallisuus huomioon ottaen.

- Koulun käytävillä ja portaikoissa liikumme kävellen.
- Koulussa ja koulun pihalla on tallentava kameravalvonta.

1.3.5. Tietokoneen matkapuhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttö

- Oppilaat käyttävät koulun tietokoneita ja mobiililaitteita henkilökohtaisilla opetusverkon tunnuksilla.
- Oppilaat voivat kirjautua koulun tietoverkkoon omilla henkilökohtaisilla tunnuksilla. Verkon käytössä tulee noudattaa hyviä tapoja ja käytössä etusija on opiskelulla.
- Oppilaat voivat huoltajien luvalla käyttää omia laitteita oppituntien tai muun opetussuunnitelman mukaisen opetuksen aikana opettajan ohjeistuksen mukaan.
- Tietokoneiden ja mobiililaitteiden käyttö oppituntien tai muun opetussuunnitelman mukaisen opetuksen aikana ilman opettajan lupaa / opetusta häiritsevänä on kielletty. Rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista (*Perusopetuslain (21.8.1998/628) 29 §:n 2 momentti*).

1.3.6. Luvattomat esineet ja aineet

- Lailla kiellettyjen, vaarallisten tai omaisuuden vahingoittamiseen tarkoitettujen esineiden tai aineiden tuominen kouluun on kiellettyä ja ne takavarikoidaan. Tämä tarkoittaa muun muassa
  - alkoholia,
  - tupakkalain (549/2016) tarkoittamia tupakkaa ja tupakkatuotteita (ml. savuttomat tupakkatuotteet, sähkösavukkeet ja nikotiininesteet)
  - huumausainelain (373/2008) tarkoittamia huumausaineita
  - veitsiä, ampuma-aseita, voimakkaita laserosoittimia sekä vastaavia esineitä ja aineita.
- Lisäksi energiajuomien tuominen peruskouluun on kiellettyä.

1.3.7. Kurinpito

Kurinpidadosta säädetään perusopetuslaissa (35 a§, 36§, 36 a-i§)

- Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestävään kasvatustalkusteluun (erillinen suunnitelma)
- Mikäli kasvatustalkustelusta huolimatta oppilaan käytös ei muutu, hänet voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus.
- Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi.

- Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta.
  - Oppilaan tulee olla tällöinkin opettajan valvonnan alaisena.
- Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään.
- Rehtorilla ja opettajalla on oikeus tarkastaa oppilaan tavarat.
  - Rehtori tai opettaja voi ottaa häiritsevät tai vaaralliset esineet tai aineet tarvittaessa haltuunsa.
- Rehtori ja opettajan ovat velvollisia ilmoittamaan tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

1.3.8. Järjestyssäännöistä tiedottaminen ja tarkistaminen

- Järjestyssäännöt käsitellään luokanvalvojen johdolla luokissa lukuvuoden alkaessa sekä tarpeen mukaan.
- Järjestyssäännöistä tiedotetaan vuosittain huoltajia vanhempainilloissa ja koulun nettisivuilla.
- Järjestyssääntöjä tarkistetaan tarvittaessa.

2. POISSAOLOJEN, KASVATUSKESKUSTELUIDEN JA KURINPIDOLLISTEN TOIMIEN YLEINEN OHJEISTUS

2.1. Oppimisympäristöt, koulumatkat ja kiusaaminen

Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Järjestyssäännöt ja koulun valtuudet määrätä kurinpitotoimia eivät ole voimassa koulumatkoilla.

Koulun ohje ilmoittamisesta, kirjaamisesta ja seurannasta on asiakirjassa 'Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä'.

Opetuksen järjestäjä seuraa poissaoloja sekä 35 a, 36, 36 b, 36 d ja 36 e §:n mukaisten toimenpiteiden käyttöä ja niiden kehittymistä.

2.2. Kotitehtävien laiminlyönti (Pol 36 §)

Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään. Ilmoita asiasta etukäteen huoltajille (Wilma, puhelin)

2.3. Poissaolot

Luokanopettaja/ryhmänohjaaja seuraa oppilaidensa poissaoloja ja ilmoittaa huoltajalle luvattomat poissaolot. Opettaja ilmoittaa rehtorille ja oppilashuoltohenkilöstölle toistuvat luvattomat poissaolot. Rehtori ja oppilashuoltoryhmä seuraavat oppilaiden poissaoloja.

2.4. Kasvatuskeskustelu (Pol 35 a §)

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestävään kasvatuskeskusteluun. Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella. Kasvatuskeskusteluun määrää

koulun opettaja tai rehtori. Kasvatuskeskustelu tulee kirjata ja siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajille. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi (*PoL 35a §*).

Kasvatuskeskustelukäytäntö:

- Teko on yksilöitävä.
- Selvitä käyttäytymisen syyt ja seuraukset oppilaan kanssa.
- Selvitä koulun keinot käyttäytymisen parantamiseksi.
- Ilmoita huoltajille kasvatuskeskustelusta, varaa huoltajalle mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi.
- Kasvatuskeskustelu kirjataan (erillinen lomake).

Nurmijärven yhteiskoulussa oppilas määrätään kasvatuskeskusteluun, jos hän rikkoo koulun järjestyssääntöjä. Kasvatuskeskustelussa opettaja ja oppilas keskustelevat aiheesta. Tavoitteena on, että oppilas ymmärtää tehneensä väärin ja oppii asiasta. Osana kasvatuskeskustelua oppilas soittaa keskustelun aikana huoltajalleen ja kertoo itse tapahtuneesta. Keskusteluja pitää asiaan perehtynyt ja koulutettu opettajatiimi.

Kasvatuskeskusteluilla korvataan perinteisiä jälki-istuntoja. Tavallisia syitä kasvatuskeskusteluihin ovat esimerkiksi luvattomat poissaolot, tunnin häirintä, toistuva kotitehtävien laiminlyönti asiaton käytös tai toistuvat myöhästelyt. Vakavissa järjestyssääntörikkomuksissa kasvatuskeskustelua käytetään yhdessä lain määräämien kurinpidollisten toimien (*jälki-istunto, kirjallinen varoitus, määräaikainen koulusta erottaminen*) kanssa.

Kasvatuskeskustelut pohjautuvat perusopetuslakiin (30.12.2013 §35a

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L7P35a>)

Kake-vaiheet

1. Kake-lähetä (lv toimittaa lähetteen koulun Kake-opettajalle, oppilaan tulee tietää saamastaan Kake-lähetteestä. Kake-opettajat ovat vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa määritelty tiimi.)
2. Kake-opettaja hakee oppilaan ensimmäiseen kasvatuskeskusteluun, jossa katsotaan yhdessä Kake-lähetteessä olevat aiheet ja keskustellaan niistä.
  - a. Kasvatuskeskustelussa soitetaan huoltajalle. Jos huoltajaa ei tavoiteta, niin kasvatuskeskustelun pitänyt opettaja laittaa oppilaan vanhemmille Wilmaviestin, johon odotetaan vanhempien vastaavan.
  - b. Sovitaan 1-2 viikon seuranta-aika, jolloin luokanvalvoja seuraa oppilaan Wilma-merkintöjä.
3. Luokanvalvoja arvioi seuranta-ajan jälkeen onko tarvetta toiselle kasvatuskeskustelulle.
  - a. Jos oppilaan tilanne on parantunut/kehittynyt, niin ei tarvetta toiseen kasvatuskeskusteluun.

- b. Jos tilanne on ennallaan ja rikkeet jatkuneet, kutsutaan toiseen kasvatustilaisuuteen.
4. Toisessa kasvatustilaisuudessa mukana on oppilas, Kake-opettaja ja luokanvalvoja.
  - a. Toimitaan kuten ensimmäisessä Kakessa, sovitaan tarkemmin uusia toimintamalleja tilanteen korjaamiseksi.
    - i. Oppilas soittaa huoltajalle.
    - ii. Seuranta-aika 1-2 viikkoa.
5. Kolmas kasvatustilaisuus tulee, jos 1. ja 2. Kake ei ole tuottanut tulosta.
  - a. Kolmannessa Kakessa mukana ovat oppilas, lv, Kake-opettaja, rehtori ja tarvittaessa huoltaja sekä kuraattori.
  - b. Keskustelussa sovitaan oppilaan oppilashuollon tarpeesta.

2.5. Jälki-istunto (Pol 36 §, 36 a §)

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, taikka muutoin menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä enintään kahdeksi tunniksi jälki-istuntoon. Jälki-istunto on järjestettävä niin, että oppilas ei sen vuoksi joudu jäämään pois oppitunneilta tai muusta koulun toiminnasta. Jälki-istunto on kurinpitoväline. Oppilaalle ei voida määrätä samasta teosta päällekkäisiä kurinpitotoimia. Jälki-istunnon valvojana toimii opettaja tai rehtori.

Jälki-istunnon määrääminen:

- Keskustele oppilaan kanssa.
  - Oppilasta on kuultava.
- Selvitä ja kirjaa, mitä on tapahtunut.
  - Teko on yksilöitävä.
- Ilmoita jälki-istunnosta oppilaan huoltajalle etukäteen.
  - Huoltajalle on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi.
- Jälki-istunto kirjataan (erillinen lomake).
- Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä ja harjoituksia.
- Harjoitusten tulee olla
  - kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia.
  - oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin.
  - oppilaan ikään ja kehitystasoon sopivia.
- Oppilas voidaan velvoittaa myös istumaan hiljaa jälki-istunnon ajan.

2.6. Kirjallinen varoitus (Pol 36 §, 36 a § kts. myös 36 c §)

Oppilaalle, joka häiritsee opetusta tai rikkoo muuten koulun järjestystä, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Kirjallisen varoituksen antaa koulun rehtori. Kirjallinen varoitus on kurinpidollinen toimi. Ennen kurinpitotoimen antamista on arvioitava teon laatu, sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Oppilaalle ei voida määrätä samasta teosta päällekkäisiä kurinpidollisia toimia.

- **Selvitä ja kirjaa, mitä on tapahtunut. Teko on yksilöitävä.**
- **Tieto asiasta rehtorille.**
- **Oppilasta on kuultava ennen kurinpitotoimen antamista.**
- **Oppilaan huoltajalle on järjestettävä tilaisuus tulla kuulluksi. Varoituksesta tulee antaa rehtorin viranhaltijapäätös.**
- **Kirjallisen varoituksen saaneelle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto.**

Kuulemismenettely: Kuuleminen voi tapahtua kirjallisesti tai suullisesti ja se kirjataan viranhaltijapäätökseen. Jos kyseessä on ollut suullinen kuuleminen, muista päivämäärän kirjaaminen. Jos kyseessä on ollut kirjallinen kuuleminen, se liitetään viranhaltijapäätökseen.

2.7. Määräaikainen erottaminen (Pol 36 §, 36 a § kts. myös 36 c §)

Jos oppilaan rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa määräajaksi. Ennen kurinpitotoimen antamista on arvioitava teon laatu, sekä oppilaan ikä ja kehitystaso.

(Rehtori)

Oppilasta ja huoltajaa on kuultava. Kuuleminen voi tapahtua erillisenä kuulemistilaisuutena, josta ilmoitetaan huoltajille kirjallisesti. Kuuleminen voi tapahtua myös kirjallisesti, jolloin huoltajalle lähetetään asiaselitys kirjallisesti. Huoltajaa pyydetään palauttamaan oma kuulemisvastineensa kirjallisesti ja allekirjoitettuna tiettyyn päivään mennessä (nämä asiakirjat tulee olla liitteenä)

Oppilaan määräaikaisesta erottamisesta päättää sivistyslautakunta.

Määräaikaisen erottamisen maksimipituus on 3kk. Päätökseen/esitykseen on yksilöitävä teko, sekä vaadittavat kuulemiset sekä liitteet.

Oppilaalle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto, sekä hänelle on järjestettävä opetus niin, ettei hän jää jälkeen muusta opetusryhmästään. Oppilaalle on laadittava tämän johdosta henkilökohtainen suunnitelma, jossa kuvataan, kuinka opetus järjestetään ja oppimista seurataan erottamisen aikana. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai hänen

lailliselle edustajalleen tulee varata mahdollisuus osallistua edellä mainitun suunnitelman laatimiseen.

Oppilaalla on oikeus kouluruokailuun, joka voidaan järjestää muussakin yksikössä kuin hänen omassa koulussaan (oppilasta lähinnä oleva koulu). Opetusta seuraavaksi ja arvioivaksi opettajaksi on nimettävä koulun opettaja.

- **Teko on yksilöitävä.**
- **Oppilasta on kuultava ennen kurinpitotoimen antamista.**
- **Oppilaan huoltajalle on järjestettävä tilaisuus tulla kuulluksi.**
- **Erottamisesta on tehtävä päätös lautakunnassa.**
- **Erotetulle on järjestettävä tarvittava opetus ja oppilashuolto.**
- **Erotetulle oppilaalle on laadittava opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen oppimissuunnitelma.**

2.8. Poistaminen jäljellä olevan oppitunnin ajaksi ja voimakeinojen käyttö (Pol 36 §)

Opetusta häiritsevää oppilasta voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa oppilas, joka ei noudata edellä mainittua poistumismääräystä.

Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Rehtori ja opettaja voivat edellä mainitussa tilanteessa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä.

- **Poistamisesta tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle.**
- **Poistaminen kirjataan (erillinen lomake).**
- **Poistetulle oppilaalle tulee järjestää valvonta.**
- **Mikäli poistamisen yhteydessä joudutaan käyttämään POL 36 b § mainittuja voimakeinoja, rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuspäällikölle.**

Ohje opettajalle voimakeinojen käyttöä koskien:

- Kehota, pyydä, káske häiritsevää oppilasta poistumaan luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta.
- Mikáli oppilas kieltäytyy poistumasta ja jatkaa häiritsemistä, kutsu rehtori tai toinen aikuinen paikalle, ainakin tapahtuman silminnäkijäksi.
- Ohjaa oppilasta kehollasi. Puhu; kehota, pyydä, káske edelleen. Poista oppilas mahdollisimman pieniä voimakeinoja käyttäen vain pakkotilanteessa mikáli oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen.
- Järjestä oppilaalle tarvittava valvonta jäljellä olevan oppitunnin ajaksi.
- Järjestä oppilaalle tarvittavat oppilashuollon palvelut.
- Ilmoita poistamisesta oppilaan huoltajille.
- Anna kirjallinen selvitys tapahtuneesta rehtorille.

2.9. Opetukseen osallistumisen epääminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi (Pol 36 §)

Opetus voidaan evätä jäljellä olevaksi koulupäiväksi, mikáli on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai koulussa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käytöksen vuoksi tai opetus häiriintyy kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

- **Päätöksen tekee rehtori.**
- **Epäämisestä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle.**
- **Epäämisestä on ilmoitettava tarvittaessa sosiaalihuollon toimenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaisille.**
- **Oppilaalle on järjestettävä valvonta.**
- **Oppilaalle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto; mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.**
- **Oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja hänen palatessaan opetukseen.**
- **Epäämistapaukset kirjataan (erillinen lomake).**

NURMIJÄRVI

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainituin perustein evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli tarvitaan aikaa suunnitella oppilaan paluuta opetukseen ja tarjota oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen.

Tässä tilanteessa oppilaalle tulee tehdä suunnitelma opetukseen palaamiseen tukemiseksi.

2.10. Kiellettyjen esineiden tai aineiden tarkastus, haltuunotto ja voimakeinojen käyttö

2.10.1. Häiritsevät tai kielletyt esineet ja aineet

Opettajalla tai rehtorilla on työpäivän aikana oikeus ottaa oppilaalta haltuun esine/aine: POL 29 §, 36 d §)

- jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista (häirinnän oltava käynnissä).
- jonka hallussapito on laissa kielletty (esim. alkoholi ja tupakka).
- joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen (hallintaan ei hyväksyttävää syytä).
- jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisten turvallisuutta (esim. teräase).

2.10.1.1. Matkapuhelimen käyttöön liittyvä ohjeistus

- Kännykkä vietään kännykkäparkkiin aina tunnin alussa.
- Jos puhelinta ei ole (tai se on visusti repussa äänettömänä koko tunnin), oppilaan tavaroita ei aleta tarkastaa.
- Jos kännykkää ei ole viety parkkiin / oppilaan repussa tai taskussa oleva kännykkä ilmestyy näkyville tunnin aikana, kyse on vakavasta asiasta: oppilas on epärehellinen ja se vertautuu valehtelemiseen - seuraamus tulee sekä toimintamallin rikkomisesta että epärehellisyydestä.
- Tästä seuraa 1. kerrasta tunnin jälki-istunto ja 2. kerrasta neuvottelu oppilaan, huoltajien ja oppilashuollon kanssa siitä, miten ongelma saadaan ratkaistua. 3. kertaa emme halua kenellekään tulevan, koska silloin ollaan jo todellisissa ongelmassa, jos koulun eikä kotiväen yhteiset keinot eivät riitä.
-

2.10.2. Oikeus tarkastaa oppilaan tavarat (POL 36 d, e §)

Koulun opettajalla ja rehtorilla on tarvittaessa työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa vaarallisen, kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi.

Oppilaalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee oppilaan kanssa samaa sukupuolta.

Tarkastuksessa tulee olla tarkastajan lisäksi läsnä toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva.

Oppilaan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa koulun henkilökuntaan kuuluva jos tämä on saapuvilla.

Säädetyistä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Toimenpiteillä ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen enempää kuin on välttämätöntä ja esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja oppilaan tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta.

Toimenpiteiden käyttö tulee kouluilla suunnitella ja ohjeistaa.

Tarkastuksesta on ilmoitettava huoltajille mahdollisimman pian.

Tarkastus on kirjattava (erillinen lomake).

Jos opettaja tai rehtori joutuu käyttämään voimakeinoja tarkastustilanteessa, tulee hänen tehdä asiasta tehdä kirjallinen selvitys opetuspäällikölle.

Toimenpiteen ohjeistus:

- 1. Hallussapidon on oltava ilmeistä**
Kuka näki? Kuka kuuli? Mitä? Varmista tosiasiat ennen kuin toimit.
Onko tarkastaminen välttämätöntä ja turvallista?
Epävarmassa tilanteessa yhteys poliisiin.
- 2. Katso sopiva paikka.**
Poisottamisessa noudatettava hienotunteisuutta ja mahdollisimman pitkälle kunnioitettava henkilökohtaista koskemattomuutta ja yksityisyyttä.
- 3. Paikalla on oltava vähintään 2 henkilökuntaan kuuluvaa aikuista.**
Tarkastajan on oltava opettaja/rehtori ja oppilaan kanssa samaa sukupuolta.
Lisäksi oppilaan pyynnöstä koulun henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla.
Tästä kohdasta voidaan poiketa, jos asian kiireellisyys ja turvallisuus sitä ehdottomasti vaativat.
- 4. Pyydä, kehota ja käske oppilasta luovuttamaan nimetty esine/aine.**
- 5. Tarkastamisen suorittaminen:**
Mieti tilanne etukäteen.
Muista hienotunteisuus. Oppilaan koskemattomuuteen ja yksityisyyteen ei saa puuttua enempää kuin on opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistaminen vaatii.
Erogeenisten alueiden koskeminen on kielletty.
Tarkastamisessa ei saa käyttää voimakeinoja.
Varo loukkaamasta itseäsi tarkastaessasi (ruiskut, teräesineet tms.).
- 6. Kirjaa tapahtuma (erillinen lomake).**
- 7. Ilmoita tapahtumasta** huoltajalle Helmen tai puhelimen välityksellä heti tai mahdollisimman pian.
- 8. Huolehdi jälkitoimista haltuunotetun esineen/aineen suhteen.**
Kirjaa myös jälkitoimet.

2.10.3. Voimakeinot haltuunotossa (36 d §, 36 f §)

Voimankäyttö on sallittua ainoastaan turvallisuutta vaarantavien ja oppimista ja opetusta häiritsevien esineiden ja aineiden haltuunotossa.

Voimankäyttö on sallittua vain, jos oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää esineen/aineen haltuunoton.

Keinojen on oltava välttämättömiä ja puolustettavia huomioitaessa:

- oppilaan ikä
- tilanteen uhkaavuus
- vastarinnan vakavuus
- tilanne kokonaisuutena.(POL 29 §, 36 d §)

1. Voimakeinojen käyttö haltuunotossa on sallittua ainoastaan, kun se on turvallista kaikille osapuolille.
2. **Mieti aina onko voimakeinojen käyttö välttämätöntä ja perusteltavissa. Ole tarvittaessa yhteydessä huoltajaan.** Epävarmassa (esim. uhkaavassa) tilanteessa on kutsuttava paikalle poliisi.
3. Tee tilanteen jälkeen ilmoitus haltuunotosta huoltajalle.
4. Tilanteen jälkeen selvitys voimakeinojen käytöstä rehtorille, jolta opetuspäällikölle.

2.10.4. Esineiden ja aineiden luovuttaminen (36 g §)

Luovutus on järjestettävä mahdollisimman pian haltuunotosta. Siihen asti esinettä/ainetta on säilytettävä huolellisesti. Haltuunotettu esine/aine luovutetaan oppilaalle tilaisuuden päättyessä. Jos on todennäköistä, että häirintä jatkuu, tapahtuu luovutus koulupäivän päättyessä.

Kielletyt esineet/aineet luovutetaan huoltajalle työpäivän päättyessä, mikäli se on laissa sallittua (jos hallussapito on luvanvaraista, luvan tarkistaa poliisi).

Jos huoltaja ei nouda esinettä/ainetta kolmessa kuukaudessa, voi sen hävittää.

Jos hallussapitoon ei ole huoltajallakaan oikeutta, luovutetaan esine/aine poliisille (esim. huumausaineet, ampuma-aseet/patruunat, kaasuaaseet, räjähteet).

Tässä tapauksessa luovutus on järjestettävä välittömästi.

Täydennä myös jälkitoimet lomakkeeseen.

NURMIJÄRVI

3. NURMIJÄRVEN YHTEISKOULUN KURINPIDOLLISTEN TOIMIEN KÄYTÄNTEET

Nurmijärven Yhteiskoulussa ei käytetä jälki-istuntoa rutiininomaisena seuraamuksena tai kurinpitotoimena, vaan se on korvattu kasvatuskeskustelulla (KaKe). KaKe voi olla pienessä asiassa välitunnilla käytävä nopea tilanteen kartoitus ja läpikäyminen vastuunkantamisen hengessä. Isommissa ja vakavammissa asioissa KaKeen varataan aika ja se on koulun jälkeen. Jälki-istunto on kurinpitorangeistus ja sen käyttöä ei ole kielletty. Niitä saa käyttää seuraamuksena sääntöjen rikkomuksissa, mutta kurinpitorangeistuksen antava opettaja organisoii sen itse. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat käytössä kohtien 2.6 ja 2.7 mukaan ilman koulun erityisiä omia käytänteitä.

Lukuvuoden 2022-23 alkutilanteessa käyttöön otettu "kännykkäparkki" on poikkeuksellisesti perusteena jälki-istunnon rutiininomaiseen käyttöön seuraamuksena oppilaan tarkoituksellisesta epärehellisestä toiminnasta. Tilannetta arvioidaan lukuvuoden aikana, jos on mahdollista siirtyä myös kännykän luvattomassa käytössä KaKen käyttöön seuraamuksena.

4. ILKIVALTA JA VAHINGONTEKO

Koulun on huolehdittava siitä, että tilojen lukitus ja valvonta on järjestetty siten, että jo ennakolta pyritään vähentämään mahdollisuutta ilkivaltaan ja omaisuuden joutumiseen väärin käsiin. Oppilaita on opastettava huolehtimaan omaisuudestaan. Tapauksen jälkeen on keskusteltava mahdollisuuksista parantaa turvallisuutta.

- **Varkaudet** voivat olla pieniä näpistyksiä tai suurtenkin rahamäärien tai laitteiden anastamisia. Vakavampi tilanne on kyseessä kun havaitaan murtojälkiä koulun tiloista ja/tai omaisuutta on anastettu esim. yön aikana.
- **Ilkivalta** on fyysisen ympäristön tahallista sotkemista ja rikkomista.

4.1. Oppilaan velvollisuus siivota omat jälkensä

- Jos oppilas tahallaan tai huolimattomuuttaan likaa tai sotkee koulun tiloja, rehtori tai opettaja voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai järjestämään ne.
- Siivous on tehtävä valvotusti. Tehtävä ei saa olla liian raskas tai vaarallinen (oppilaan ikä huomioidaan).
- Siivous ei saa kestää yli kahta tuntia.
- Oppilas ei voi olla siivouksen vuoksi pois oppitunneilta. Jos tehtävä suoritetaan työpäivän ulkopuolella, on asiasta ilmoitettava huoltajalle, valvonta on järjestettävä.
- Siivous on huomioitava rangaistusta annettaessa ja mahdollisia vahingonkorvauksia vaadittaessa.

4.2. Oppilaan vahingonkorvausvelvollisuus

- Jos oppilas tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheuttaa toiselle tai toisen omaisuudelle vahingon, hänen täytyy korvata se. Tämä koskee kaikenikäisiä oppilaita.
- Vahingonkorvauksen määrä on oltava kohtuullinen ja siihen vaikuttavat mm. tekijän ikä ja kehitystaso.
- Asiasta ilmoitetaan oppilaan huoltajalle. Korvauksesta sovitaan tapauskohtaisesti. Rahalla korvaamisessa summasta keskustellaan huoltajan kanssa.
- Vahingonkorvausvaatimus ja teosta rankaiseminen ovat toisistaan riippumattomia asioita. Vahingonkorvausta ei siis tule käyttää rangaistuksena.

4.3. Nurmijärven Yhteiskoulun ohjeet ilkivalta- ja vahingontekotilanteissa

- Tapahtumat on selvitettävä nopeasti.
- Rikoksen kohteeksi joutuneelta on saatava tarkat tiedot tapahtuneesta (mitä, missä, milloin) ja silminnäkijöitä kuultava. Murron jälkeen on huolehdittava todisteiden säilymisestä ja kadonneen omaisuuden kirjaamisesta.
- Ilmoitetaan tapahtumista (rehtorille, tilakeskukseen jne.) ja rehtorin poissaollessa apulaisrehtorille
- NYKissä mahdollisten tekijöiden kuulemisen, yhteydenotot kotiin, oppilashuoltoryhmään, sosiaaliviranomaisille hoitavat yhdessä rehtori sekä luokanvalvoja ja asiaan puuttuneet henkilökunnan jäsenet yhteistyössä
- Tekijän on korvattava tahallaan aiheuttamansa vahinko. Korvausasioissa on oltava yhteydessä oppilaan huoltajaan.
- Myös perättömästä ilmiannosta tai varkausilmoituksesta on hyvä olla omat seuraamuksensa. Ensisijassa tämä tarkoittaa sovittelua osapuolten kesken, törkeissä tapauksissa koulun kurinpitomääräysten mukaisia seuraamuksia
- Murroista ilmoitetaan aina poliisille ja muista tapauksista vakavissa ilkivalta- ja varkaustapauksissa (esim. vahingoittuneen omaisuuden tai tekojen määrä on suuri).

5. SUUNNITELMA OPPILAIDEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

Tässä suunnitelmassa kuvataan

Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Asian käsittely yksilö-, ryhmä- ja koko yhteisön tasolla, tuki, hoito ja jälkiseuranta

Yhteistyö kodin kanssa

Koulukohtaiset täsmennykset sekä tämän suunnitelman tiedottaminen ja koulu yhteisön henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen ohjeisiin

Tämä suunnitelma tarkistetaan ja tarvittaessa päivitetään vähintään kerran lukuvuodessa opetuksen järjestäjäkohtaisesti. Suunnitelmaa voidaan päivittää myös useammin, jos tarvetta ilmenee.

Koulu/oppilaitoskohtaiset täsmennykset tarkistetaan ja tarvittaessa päivitetään vähintään kerran lukuvuodessa, suunnitelmaa voidaan päivittää myös useammin, jos tarvetta ilmenee.

Toteutumisen seuranta, kirjaaminen ja arviointi kuvataan koulukohtaisessa osuudessa (luku 4)

Sisältö

5.1. Väkivalta

- 5.1.1. Ennaltaehkäisy
- 5.1.2. Oppilaaseen kohdistunut väkivalta
- 5.1.3. Väkivallan tekijä on aikuinen
- 5.1.4. Koulun aikuiseen on kohdistunut väkivalta
- 5.1.5. Koulun aikuisen nimittely, solvaava puhe tai väkivallalla uhkailu

5.2. Koulukiusaaminen

- 5.2.1. Koulukiusaamisen tunnistaminen
- 5.2.2. Mikä ei ole kiusaamista
- 5.2.3. Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja kiusaamiseen puuttuminen
- 5.2.4. Kiusaamisen käsittely yksilö- ryhmä- ja yhteisötasolla
- 5.2.5. Kodin ja koulun välinen yhteistyö
- 5.2.6. Kiusaamisen ehkäisy yhteistyössä kotien kanssa
- 5.2.7. Toimintamalli kiusaamistapauksissa

5.3. Häirintä

- 5.3.1. Oppilaitoksen henkilöstöllä on ensisijainen vastuu yhteisön hyvinvoinnista
- 5.3.2. Rehtori
- 5.3.3. Opettaja
- 5.3.4. Oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä
- 5.3.5. Oppilashuollon palveluiden henkilöstö
- 5.3.6. Oppilas/opiskelija
- 5.3.7. Huoltaja

5.4. Koulu/Oppilaitoskohtaiset täsmennykset oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

- 5.4.1. Tämän suunnitelman tiedottaminen ja kouluyhteisön henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen ohjaisiin
- 5.4.2. Tämän suunnitelman toteutumisen seuranta, kirjaaminen ja arviointi

5.1. Väkivalta

Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Tällaisella oppimisympäristöllä tarkoitetaan henkistä ja fyysistä turvallisuutta. Turvallinen ympäristö on edellytys oppilaiden tasapainoiselle kasvamiselle ja hyvälle oppimiselle. Se on myös edellytys henkilökunnan laadukkaalle ja tulokselliselle työskentelylle kouluyhteisössä.

Väkivaltaan on syytä puuttua viipymättä. Väkivallan sietäminen tai piilottelu ei ole sallittua, väkivaltaan suhtaudutaan kouluyhteisössä vakavasti. Kuitenkin on syytä pohtia ja käydä yhteisössä keskustelua:

- Mikä on normaalia lasten/oppilaiden pelaamista tai leikkiä? Esimerkiksi miten suhtaudutaan jalkapallopelissä tapahtuneeseen jalkaan osuneeseen potkuun.
- Mikä on lasten riitelyä huomioon ottaen lapsen ikä ja kehitystaso?
- Mikä on tekijän ominaisuus, vamma tai kyky ymmärtää tekonsa seuraus?

5.1.1. Ennaltaehkäisy

Koulussa tehdään kaikille kyllin selkeästi selväksi, ettei yhteisössä hyväksytä väkivaltaa missään muodossa. Yhteisössä järjestyssäännöt ja erilliset sopimukset tukevat ymmärrystä siitä mikä on ei-toivottua käytöstä ja mikä rakentaa yhteisöllistä hyvinvointia ja turvallisuutta yksilön tasolla.

Väkivallan ennaltaehkäisevänä toimina ovat lisäksi mm. seuraavat keinot:

- Kaikki tapahtumat selvitetään. Selvittelyssä käytetään apuna tarvittaessa selvittelymuistiota.
- Aikuiset ovat oppilaiden apuna/tulkkina kun riitoja selvitetään.
- Vuorovaikutustaitojen oppiminen ja harjoittelu ryhmätasolla (luokissa). Vuorovaikutustaitojen harjoitteluun soveltuu useita eri ohjelmia esim. Askeleittain, KiVa, Huomaa Hyvä, Friends, Verso, aggression portaat
- Koulussa opiskellaan ohjatusti ja valvotusti mutta samalla kasvatetaan vastuuntuntoiseen käyttäytymiseen niin että väkivaltaa ei tapahdu myöskään silloin kun aikuinen ei ole välittömässä läheisyydessä.
- Riittävä valvonta siirtymätilanteissa ja välitunneilla. Jos edellä mainituissa tilanteissa tapahtuu ei-toivottua käytöstä, valvontaa lisätään
- Kouluyhteisön tilaa seurataan erilaisin kyselyin esim. hyvinvointiprofiili, KiVa -kysely, sosiogrammit, terveystarkastukset. Kyselyiden tuloksiin reagoidaan niiden vaatimalla tavalla.
- Ennaltaehkäisevistä toimista ja puuttumismalleista keskustellaan vanhempainilloissa.
- Koulun henkilökunnan, opettajien, ohjaajien ja oppilashuoltohenkilöstön havainnot kouluyhteisössä.

- Kummioppilas ja/tai tukioppilastoiminta, kummiluokat
- Ryhmytymisleikit ja toimintamallit uusilla ryhmillä mutta myös lomien jälkeen.
- Oppilaita rohkaistaan kertomaan epäasiallisesta toiminnasta
- Tiivis, luottamuksellinen ja hedelmällinen yhteistyö vanhempien kanssa rakentaa välitöntä ja yhteisöllistä ilmapiiriä.

5.1.2. Oppilaaseen kohdistunut väkivalta

Väkivaltaan puututaan välittömästi

- Aikuinen puuttuu tilanteeseen ensisijaisesti puhumalla. Tarvittaessa aikuinen erottaa osapuolet toisistaan. Jos tilanne ei rauhoitu, kutsutaan paikalle koulun muita aikuisia tai poliisi.
- Oppilas toimitetaan tarvittaessa terveydenhoitajalle tai lääkäriin.
- Osapuolet erotetaan toisistaan eri tiloihin aikuisen valvonnassa.
- Väkivaltatilanteesta ilmoitetaan rehtorille. Rehtori päättää jatkotoimenpiteistä (lastensuojeluilmoitus, rikosilmoitus) ja kurinpitotoimista (jälki-istunto, kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen). Rehtori voi evätä turvallisuutta vaarantavan oppilaan opetukseen osallistumisen jäljellä olevan koulupäivän ajaksi.
- Molempien osapuolten huoltajiin ollaan yhteydessä. Tarvittaessa huoltajat pyydetään koululle.
- Rehtori tai paikallaollut aikuinen tekee turvallisuusilmoituksen (läheltä piti/poikkeamailmoitus)
- Tarvittaessa osapuolet ohjataan oppilashuoltohenkilöstön palveluihin tai muuhun hoitavaan tahoon.
- Huoltajat voivat asianosaisten huoltajana tehdä poliisille tutkintapyyntöön riippumatta siitä tekeekö koulu/koulu ei tee poliisille tai lastensuojeluun ilmoitusta.

5.1.3. Väkivallan tekijä on aikuinen

Kysymyksessä on rikos ja sitä selvittää poliisi.

5.1.4. Koulun aikuiseen kohdistunut väkivalta

Väkivaltaan puututaan aina ja ensisijaisesti pyritään rauhoittamaan tilanne. Paikalle kutsutaan aina viipymättä toinen aikuinen.

- Jos tilanne ei rauhoitu koulun keinoin, paikalle kutsutaan poliisi.
- Tapahtuneesta ilmoitetaan viipymättä rehtorille. Rehtori päättää jatkotoimenpiteistä (lastensuojeluilmoitus, rikosilmoitus) ja kurinpitotoimista (jälki-istunto, kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen). Rehtori voi evätä turvallisuutta vaarantavan oppilaan opetukseen osallistumisen jäljellä olevan koulupäivän ajaksi.

- Uhri ohjataan työterveyshuoltoon tai lääkärille.
- Jos tekijä on oppilas, huoltajiin ollaan heti yhteydessä.
- Rehtori tai paikallaollut aikuinen tekee turvallisuusilmoituksen (läheltä piti/poikkeamailmoitus)
- Tarvittaessa rehtori järjestää neuvottelun (uhri, tekijä, huoltajat, oppilashuollon henkilöstö)
- Tarvittaessa tekijä ohjataan yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.

5.1.5. Koulun aikuisen nimittely, solvaava puhe tai väkivallalla uhkailu

Koulun aikuiseen kohdistuneeseen nimittelyyn, solvaavaan puheeseen tai väkivallalla uhkailuun puututaan aina.

- Jos tekijä on oppilas, puheista ilmoitetaan huoltajalle.
- Tapauskohtaisesti on harkittava, onko kysymyksessä kunnianloukkaus (rikoslaki). Siinä tapauksessa asianomainen voi tehdä asiasta tutkintapyynnön poliisille.
- Laittoman uhkauksen seurauksena kohde saattaa tuntea turvallisuutensa olevan uhattu. Jos opettajaa uhataan ja hänellä on perusteltu syy pelkoonsa, hän voi tehdä asiasta tutkintapyynnön poliisille.
- Rehtori, uhri tai paikallaollut aikuinen tekee turvallisuusilmoituksen (läheltä piti/poikkeamailmoitus)
- Jos tilanteesta tehdään tutkintapyyntö, rehtori on yhteydessä oppilaan huoltajaan, jos tekijä on oppilas.
- Tarvittaessa tekijä (oppilas) ohjataan yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.
- Tarvittaessa mm. työsuojelu ja/tai työterveys antavat ammattiapua.

5.2. Koulukiusaaminen

Koulukiusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku oppilas joutuu toistuvasti tai jatkuvasti saman tai muiden luokkien oppilaiden kiusaamisen kohteeksi. Kiusaaminen on tarkoituksellisesti toista vahingoittavaa, erotukseksi leikistä tai tasaveroisten tavanomaisesta nahistelusta. Kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee voimasuhteiden epätasapaino niin, että kiusattu on puolustuskyvytön hyökkääjään nähden. Kiusaamisesta on erotettava riidat ja erimielisyydet, ne ovat yleensä hetkellisiä eikä niiden kohteeksi joudu sama oppilas. Kiusaaminen voidaan naamioda leikiksi tai urheiluksi. Fyysinen kiusaaminenkin voidaan tehdä niin, ettei sitä juuri huomata – tarkoitushan ei ole jäädä kiinni.

Kiusaamiselle on tyypillistä, että se tapahtuu yleensä ryhmässä ja perustuu ryhmän jäsenten keskinäisiin sosiaalisiin suhteisiin. Kiusaaminen ei ole pelkästään kiusaajan ja kiusatun välinen tapahtuma.

5.2.1. Koulukiusaamisen tunnistaminen

On tärkeää tiedostaa, että tutkimusten mukaan käytännössä jokaisessa koulussa esiintyy kiusaamista. Kiusaaminen luultavasti jatkuu myös vuodesta toiseen ja jopa työelämään asti, vaikka joskus kiusaaminen saattaa loppua spontaanistikin, kuten esimerkiksi kesäloman jälkeen.

Kiusattu oppilas ei itse välttämättä halua kertoa tulleen kiusatuksi – usein hän pelkää, että tämän seurauksena kiusaaminen pahenee entisestään. Vain osa kiusatuista kertoo kiusaamisesta – todennäköisemmin kotona kuin koulussa.

Vaikka opettaja ei aina huomaakaan kiusaamista, voi hän pyrkiä ottamaan selvää luokan tilanteesta seuraamalla erityisen tarkasti, mitä oppilaiden välillä tapahtuu välitunneilla, koulun käytävillä tai oppituntien alussa ja niiden aikana.

Suoralla kiusaamisella tarkoitetaan uhrin fyysistä ja verbaalista satuttamista.

Fyysisellä satuttaminen voi olla esimerkiksi esim. lyömistä, potkimista, retuuttamista, nipistelyä. Myös housujen alas vetäminen julkisella paikalla on fyysistä kiusaamista.

Fyysinen kiusaaminen voi olla myös sitä, että kiusaaja ikään kuin sattumalta tönäisee uhriaan tai hänen pulpettiaan, kiusaaja nipistää ohimennen, kiusaaja seisoo tiellä

Verbaalinen satuttaminen ilmenee esim. uhkailuna, nimittelynä, väheksymisenä, olemuksen ja ulkonäön arvosteluna. Lisäksi mm. toisen naurunalaiseksi tekeminen on kiusaamista sekä

tekstiviestien, nimettömien ja/tai sopimattomien some -viestien, kuvien tai kuvamanipulaatioiden lähettämistä.

Epäsuoralla kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että uhria vahingoitetaan kiertoteitse. Uhrista esim. levitetään perättömiä huhuja tai juoruja. Hänet suljetaan ulkopuolelle ja eristetään tarkoituksella muista, häntä kohdellaan kuin ”ilmaa”.

Nettikiusaamisen muotoja ovat esimerkiksi pilkkaavien, uhkailevien tai järkyttävien viestien lähettäminen (usein nimettömänä tai väärällä nimellä), netissä olevien valokuvien (esim. kuvagallerioiden profiileista) muokkaaminen ja levittäminen, kiusattavasta luodut kiusasivut kiusattavan nimellä tai nimimerkillä sopimattomasti esiintyminen verkkoyhteisöissä

5.2.2. Mikä ei ole kiusaamista

Kiusaamisesta ei ole kysymys silloin, kun kaksi tasaväkistä oppilasta riitelee tai tappelee keskenään. Kiusaamista eivät myöskään ole satunnaiset, milloin keneenkin kohdistuvat hyökkäykset tai huutelut. Tällöin puhutaan usein epäasiallisesta käytöksestä tai väkivaltilanteesta.

Sopimaton käytös ei myöskään ole kiusaamista. Huono käytös vähentää kouluyhteisön

viihtyvyyttä ja heikentää huonokäytöksen itsensä sosiaalisia suhteita ja sosiaalista arvostusta. Huonoon käytökseen liittyy aina toisten kunnioituksen puute ja välinpitämättömyys toisia kohtaan.

5.2.3. Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja kiusaamiseen puuttuminen

Koulun kehittyvä ja terve toimintakulttuuri on olennainen osa kiusaamisen ennaltaehkäisyä. Turvallinen, oikeudenmukainen ja rauhallinen oppimisympäristö tukee oppilaan oppimisedellytyksiä ja mahdollisuuksia olla yhteisön jäsen. Koulussa pyritään kasvamaan hyväksymään erilaisuus ja toimimaan niin että jokainen yksilö tuntee olevansa hyväksytty koulun yhteisössä.

Koulussa tehdään kaikille kyllin selkeästi selväksi, ettei yhteisössä hyväksytä kiusaamista missään muodossa. Yhteisössä kirjatut säännöt, järjestyssäännöt ja erilliset sopimukset tukevat ymmärrystä siitä mikä on ei-toivottua käytöstä ja mikä rakentaa yhteisöllistä hyvinvointia yksilön tasolla.

Kiusaamisen ennaltaehkäisevänä toimina ovat lisäksi mm. seuraavat keinot:

- Vuorovaikutustaitojen oppiminen ja harjoittelu ryhmätasolla (luokissa). Vuorovaikutustaitojen harjoitteluun soveltuu useita eri ohjelmia esim. Askeleittain, KiVa, Huomaa Hyvä, Friends, Verso
- Koulussa opiskellaan ohjatusti ja valvotusti mutta samalla kasvatetaan vastuuntuntoiseen käyttäytymiseen niin että kiusaamista ei tapahdu myöskään silloin kun aikuinen ei ole välittömässä läheisyydessä (huom. hiljainen kiusaaminen)
- Kouluyhteisön tilaa seurataan erilaisin kyselyin esim. hyvinvointiprofiili, KiVa -kysely, sosiogrammit, terveystarkastukset. Kyselyiden tuloksiin reagoidaan niiden vaatimalla tavalla.
- Ennaltaehkäisevistä toimista ja puuttumismalleista keskustellaan vanhempainilloissa.
- Koulun henkilökunnan, opettajien, ohjaajien ja oppilashuoltohenkilöstön havainnot kouluyhteisössä.
- Kummioppilas ja/tai tukioppilastoiminta, kummiluokat
- Ryhmytymisleikit ja toimintamallit uusilla ryhmillä mutta myös lomien jälkeen.
- Oppilaita rohkaistaan kertomaan epäasiallisesta toiminnasta ja kiusaamisesta.
- Tiivis, luottamuksellinen ja hedelmällinen yhteistyö vanhempien kanssa rakentaa välitöntä ja yhteisöllistä ilmapiiriä. Kiusaamisen havainnointi ja siihen puuttuminen helpottuu, kun yhteisö puhaltaa yhteen hiileen.

Esille tulleeseen epäasialliseen käyttäytymiseen tai kiusaamiseen puututaan viipymättä.

Puuttuminen tarkoittaa asian selvittelyä, jatkotoimia sekä mahdollisia kurinpitotoimia. Jokainen kouluyhteisössä työskentelevä aikuinen on velvoitettu puuttumaan havaitsemaansa koulukiusaamiseen.

Asiaa käsitellään asianosaisten kesken, tarvittaessa ja vakavissa tilanteissa keskustellaan huoltajien kanssa (sekä uhri että tekijä(t)). Jos kysymyksessä on ryhmäilmiö, kuten yleensä on, asian käsittelemiseksi kutsutaan vanhemmat koululle esim. vanhempainiltaan.

Kirjallinen selvittely (esim. selvittelymuistio) voidaan ottaa asian/tapahtumien kulun selvittelyn vuoksi käyttöön.

Asianosaisten oppilaiden huoltajia tiedotetaan aina esille tulleesta kiusaamistapauksesta. Myös koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta koulu on velvoitettu tiedottamaan huoltajia.

Oppilaille kerrataan toivottu käyttäytymismalli ja heitä tuetaan toimimaan oikein. Kiusaajalle annetaan myös mahdollisuus korjata käyttäytymisensä mutta hän saattaa myös tarvita tukea.

Tilannetta seurataan käsittelyn jälkeen esim. opettajan havainnoinnilla, kyselyllä, oppilashuoltohenkilöstön tuella, yhteydenpidolla asianosaisten huoltajiin.

Vakavissa kiusaamistapauksissa voidaan heti ja ensisijaisesti olla yhteydessä muihin viranomaisiin tuen saamiseksi.

5.2.4. Kiusaamisen käsittely yksilö- ryhmä ja yhteisötasolla

Edellä mainittujen keinojen lisäksi kiusaamisen ennaltaehkäisyä, puuttumista ja toimintaa käsitellään seuraavasti:

Koulutasolla

- Tiedottaminen
- Kiusaamiskyselyt
- tukihenkilöt (esim. koulun opettajat tai muu henkilökunta)
- Keskustellaan ja käsitellään koulussa kiusaamista ja sen seurauksia
- Luokka/koulukohtaiset kiusaamisen vastaiset säännöt
- Ryhmäyttäminen
- (tehostettu) välituntivalvonta
- Kodin ja koulun välinen yhteistyö: valistustilaisuudet, vanhempainillat, asiantuntijavierailijat, teemaviikot
- tukioppilastoiminta, kummiluokkatoiminta, oppilaita välkkä -toiminnassa
- vanhempien keskusteluryhmät
- kontaktipuhelin, palautelaatikko
- opettajien työryhmä koulun sosiaalisen ympäristön kehittämiseksi
- verkostoituminen eri viranomaisten ja järjestöjen kanssa

Ryhmätasolla

- luokan yhteiset säännöt
- luokkakokoukset ja vanhempainillat
- kyselyt
- palautelaatikko
- erilaisissa ryhmissä toimiminen
- luottamusoppilaat

- yhteistoiminnallinen oppiminen
- erilaiset kasvatusohjelmat (esim. Lions Quest, KiVa Koulu, Askeleitain, Friends, Huomaa hyvä, Verso,)

Yksilötasolla

- Myönteisen palautteen ja toivotun käyttäytymismallin kertaaminen
- Oppilashuoltohenkilöstön tuki esim. myönteisen minäkuvan muodostumisen tehostamiseksi. Kiusattu tarvitsee tukea ja aikuisen erityistä huomioimista jälkiseurannassa. Lisäksi kiusaaja(t) tarvitsevat vastaavaa tukea.
- Monialainen oppilashuoltoryhmän jäsenet (terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori) ohjaavat kiusattua tai kiusaajaa tarvittaessa hoitavaan tahoon.
- Sopimukset osapuolten kesken
- kasvatusyhteistyö huoltajien kanssa

5.2.5. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on (varsinkin) kiusaamistapauksissa ehdottoman tärkeää. Kotien, vanhempien ja koulun tulisi yhteistoimin pyrkiä ratkaisemaan mahdolliset kiusaamistapaukset. Osapuolten olisi myös erittäin tärkeää pitää mielessä se, että oppilaat/lapset usein vääristelevät totuutta heihin liittyvissä asioissa. On hyvin tärkeää, että vanhemmat suhtautuvat kiusaamistilanteisiin rakentavasti ja tekevät koulun aikuisten kanssa yhteistyötä.

Kiusaaminen sattuu uhriin syvästi mutta myös koskettaa hänen perhettään, selvittelyyn osallistuminen, yhteistyö ja ratkaisukeskeisyys ovat ainoa keino saada kiusaaminen loppumaan, vaikkakin tilanne ei ratkeaisi koulun keinoin vaan siihen tarvittaisiin muun viranomaisen apua.

5.2.6. Kiusaamisen ehkäisy yhteistyössä kotien kanssa

Vanhemmat voivat ehkäistä koulukiusaamista erilaisin toimin. He voivat keskustella kiusaamisesta lapsensa kanssa, vaikka asia ei koskettaisikaan heidän perhettänsä juuri sillä hetkellä. Kiusaamista voi ehkäistä preventiivisesti keskustelemalla paitsi lasten kanssa koulussa myös vanhempien kanssa esimerkiksi vanhempainilloissa kiusaamisesta ja sen seurauksista.

Kuinka vanhemmat voivat käsitellä kiusaamista lastensa kanssa?

- Kertomalla lapselle, että kiusaaminen on aina väärin.
- Eläytymällä pohtimaan miten pahalta, yksinäiseltä ja surulliselta kiusatusta tuntuu. Tämä auttaa lapsen empatiakyvyn kehittymistä.
- Kysymällä miten lapsi on toiminut tai kuvittelisi toimivansa tilanteessa, jossa hän huomaa jonkun joutuvan toisten kiusaamaksi. Meneekö hän mukaan ja alkaa ilkkua vai vetäytyykö pois, etteivät kiusaajat ottaisi häntäkin silmätikukseen? Toteamalla,

että on rohkea teko, jos uskaltaa asettua puolustamaan tyttöä tai poikaa, joka on joutunut toisten syrjimäksi. Se on paljon vaikeampaa kuin mukana ilkkuminen.

- Kertomalla, että kiusaamisesta pitää kertoa jollekin aikuiselle, esim. opettajalle tai vanhemmalle.
- Tukemalla lapsen ystävyysuhteita koulukavereihin, esimerkiksi kutsumalla yhdessä kavereita kotiin.
- Osallistamalla luokan järjestämiin tilaisuuksiin ja tutustumalla muihin vanhempiin. Vanhempien keskinäinen yhteistyö ehkäisee kiusaamista.
- Havainnoimalla herkästi oman lapsen mielialaa. Yksinäisyys ja kiusaamisesta johtuva paha mieli voivat viedä lapsen hymyn ja tehdä hänestä alakuloisen.

Jos epäilet että lastasi kiusataan (huoltaja)

- Kannusta lastasi kertomaan asiasta opettajalle tai kenelle tahansa aikuiselle koulussa.
- Ole itse yhteydessä kouluun, yritä saada lapseltasi selville tapahtumat tai kuvaus siitä minkälaista kiusaaminen on ja kuka/ketkä ovat kiusaaja.
- Asian selvittämiseksi on erittäin tärkeää, että koulussa tiedetään kiusaamisepäilystä. Vain silloin koulu voi aloittaa asian selvittelyn ja vain silloin koulu voi puuttua kiusaamiseen.
- Jos lapsesi on kiusaaja, älä väheksy toisen kokemusta siitä, että hän kokee olevansa kiusattu lapsesi toimesta. Tee selväksi, että et hyväksy minkäänlaista kiusaamista.
- Jos lapsesi kertoo että jostain toista lasta kiusataan koulussa, kerro siitä lapsesi opettajalle.

Jos sinua kiusataan (oppilas)

- Nämä ohjeet käsitellään myös luokka/ryhmätasolla:
- Etsi läheltäsi yksi aikuinen, johon luotat. Se voi olla KUKA TAHANSA.
- Kerro rehellisesti, mitä on tapahtunut ja miltä sinusta tuntuu. Sano, että tarvitset apua. Ota kaveri mukaan, jos et uskalla mennä yksin.
- Jos puhuminen tuntuu hankalalta, kirjoita lappunen, sähköposti tai tekstiviesti.
- Kuka luokkatoverisi voisi olla puolustajasi, kelle voisit puhua? Koulusi tukioppilaat ovat myös sitä varten, että heille voi kertoa asiasta.

5.2.7. Toimintamalli kiusaamistapauksessa

Puuttuminen

- Pohjana on havainto/epäily tai oppilaan/huoltajan huoli
- Toimintamallin käynnistäjänä voi olla kuka tahansa koulun aikuinen

Selvittely

- Sovitaan asian selvittämisestä ja toimenpiteistä vastaavat aikuiset
- Selvittelyn tavoitteena on asian rauhoittaminen ja selkiyttäminen
- Selvitetään mitä on tapahtunut ja ketkä ovat osallisena
- Keskustellaan kiusatun kanssa
- Keskustellaan kiusaajan kanssa
- Tilanteen salliessa annetaan oppilaille mahdollisuus esittää ratkaisumalleja
- Tiedotetaan asianosaisten vanhempia
- Kutsutaan tarvittaessa osapuolten vanhemmat koululle tapaamiseen
- Kutsutaan tarvittaessa koko luokan vanhemmat koululle

Toimenpiteet

- anteeksipyyntö ja/tai
- ilmoitus kotiin ja/tai
- keskustelu ja/tai
- sovittelu ja/tai
- kurinpitotoimet (jälki-istunto, kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen)

Seuranta

- Jatko-toimenpiteet sovitaan ja suunnitellaan tapauskohtaisesti
- Seurannasta tehdään suunnitelma, joka kirjataan (luokanopettaja, luokanvalvoja)

Jos kiusaaminen jatkuu

- Asiaa käsitellään yksilökohtaisessa oppilashuoltoryhmässä (huom. luvat)
- Asia siirtyy KiVa -tiimille jos koulussa toimii ko. ryhmä
- Koulu konsultoi muita viranomaisia esim. lastensuojelu, poliisi

Lähde: Jyväskylän yliopisto, Normaalikoulu

5.3. Häirintä

Suunnitelmassa käytetyillä termeillä 'oppilaitos' tarkoitetaan kouluja ja oppilaitoksia sekä 'opiskelijalla' oppilaita ja opiskelijoita.

Seksuaalisessa häirinnässä on kysymys lapsen tai nuoren altistamisesta ikään kuulumattomalle seksuaalisuudelle, joka loukkaa hänen psyykkistä tai fyysistä

koskemattomuuttaan. Sillä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä. Vakavimmillaan se voi muuttua seksuaaliseksi väkivallaksi ja rikolliseksi teoksi. Häirinnälle on tyypillistä sen toistuvuus (voi olla myös yksittäinen teko).

Seksuaalinen häirintä voi ilmetä seuraavin tavoin:

- seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- epäasialliset seksuaaliset puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- epäasialliset seksuaaliset sisällöt eri sosiaalisen median kanavissa, WhatsApp-, Snapchat- yms. viestit, tekstiviestit, sähköpostit, puhelinsoitot
- fyysinen koskettelu ja lähentely
- sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset
- seksuaalirikos kuten raiskaus, sen yritys tai seksuaalinen ahdistelu

Käsitys fyysisen vuorovaikutuksen muodoista ja sopivista rajoista on kulttuuri- ja yksilökohtaista. Fyysinen läheisyys voi ilmentää välittämistä ja huolenpitoa, lohduttaa ja luoda turvallisuudentunnetta. Moneen oppiaineeseen kuuluu, että opettaja tai opiskelija voivat koskettaa toista opiskelijaa. Olennaista on, että fyysinen kosketus ei seksualisoidu eikä sitä koeta kiusallisen, pakottavana tai epämiellyttävänä.

Lainsäädäntö velvoittaa puuttumaan.

Oikeus turvalliseen oppimisympäristöön

- Perusopetuslaki (628/1998), lukiolaki (629/1998) ja laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017)
- Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)
- Seksuaalinen häirintä on tasa-arvolaisissa kiellettyä syrjintää
- Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)
- Yhdenvertaisuuslaki kieltää häirinnän yhdenvertaisuuslain mukaisten syrjintäperusteiden, kuten alkuperän, seksuaalisen suuntautumisen, kielen, uskonnon, vammaisuuden tai terveydentilan, perusteella.
- Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- Terveystieteidenhuoltolaki velvoittaa tarkastamaan kolmen vuoden välein koulujen ympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä psykososiaalisen hyvinvoinnin. Tarkastus kattaa myös seksuaalisen häirinnän ja siihen liittyvät toimintatavat.
- Terveystieteidenhuoltolaki (1326/2019)
- Seksuaalinen häirintä voi johtaa huomautukseen, varoitukseen tai palvelussuhteen päättämiseen.
- Laki kunnallisesta viranhaltijasta (304/2003), valtion virkamieslaki (750/1994) ja työsuojelulaki (55/2001)
- Seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädettyjä tekoja ovat muun muassa raiskaus, pakottaminen seksuaaliseen tekoon, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen ahdistelu, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalipalvelujen ostaminen

nuorelta ja lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin. Sen lisäksi seksuaalinen häirintä voi olla kunnianloukkausrikos.

- Rikoslaki (39/1889)

5.3.1. Oppilaitoksen henkilöstöllä on ensisijainen vastuu yhteisön hyvinvoinnista

Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhuoltopalveluista vastaavien on **tehtävissään** edistettävä

- Opiskelijoiden ja yhteisön hyvinvointia sekä
- Yhteistyötä kotien kanssa.

Hyvinvoinnin edistäminen tarkoittaa velvollisuutta ennaltaehkäisevään työhön sekä velvollisuutta puuttua havaitsemiinsa häirintä- ja ongelmatilanteisiin. Jokainen seksuaalista häirintää havainnut tai siitä tiedon saanut oppilaitoksen henkilöstöön kuuluva huolehtii siitä, että asiaa lähdetään selvittämään viipymättä.

Oikeus luovuttaa ja saada tietoja

- Perusopetuksessa ja lukiossa opiskelijan opiskeluhuoltotyöhön osallistuvilla on salassapidon estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskelijan opettajalle, rehtorille ja tämän opetuksesta vastaavalle viranomaiselle opiskelijan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.
- Seksuaalista häirintää koskeva tieto edellyttää useimmiten tiedon välittämistä. Arvion siitä, onko seksuaalista häirintää koskeva tieto opetuksen asianmukaisen järjestämisen tai turvallisuuden varmistamisen kannalta välttämätön, tekee se, jonka hallussa tieto on.
- Alle 18-vuotiaaseen opiskelijaan kohdistunut seksuaalirikosepäily ilmoitetaan poliisille **ja** lastensuojeluun
- Epäselvissä tilanteissa voi konsultoida ilman nimiä poliisia ja lastensuojelua ja kysyä neuvoa tilanteeseen
- Perusopetuksessa rehtorin ja opettajan tietoon tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta ilmoitetaan niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle

Nimetön ilmoittaminen?

- Seksuaalisen häirinnän selvittämisen kannalta nimetön ilmoitus ei ole hyvä lähtökohta.

- Tilanteeseen puuttuminen tehokkaasti edellyttää asian selvittämistä osapuolten kesken, joten nimetön ilmoitus ei aina mahdollista.
- Jos oppilaitoksen kyselyissä tai kurssipalautteissa tulee esiin nimettömiä ilmoituksia koskien seksuaalista häirintää, tulee oppilaitoksessa kuitenkin selvittää käytettävissä olevin keinoin tilannetta.
- Opiskelijoille on hyvä selvittää, että oppilaitoksen keinot ryhtyä toimenpiteisiin nimettömien ilmoitusten johdosta, ovat rajalliset.

5.3.2. Rehtori

Rehtori vastaa viime kädessä johtamansa oppilaitoksen opiskeluympäristön turvallisuudesta. Vastuu edellyttää henkilöstön ohjausta ja valvontaa sekä havaittuihin epäkohtiin ja rikkeisiin puuttumista.

Ennaltaehkäisy

- Kaikki säännöksissä ja määräyksissä edellytetyt oppilaitostasoiset suunnitelmat on tehty
- Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä on asetettu
- Koulu yhteisön- ja opiskelu ympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastetaan monialaisesti, niitä seurataan ja niistä raportoidaan
- Henkilöstölle annetaan tarvittavat ohjeet seksuaalisen häirinnän tunnistamiseksi sekä häirintään puuttumiseksi ja siihen liittyviksi ilmoitusmenettelyiksi
- Opiskelijoille ja huoltajille tiedotetaan, miten seksuaaliseen häirintään puututaan ja kenelle voi ilmoittaa, mikäli seksuaalista häirintää ilmenee (mahdollinen yhteys henkilö/-henkilöt)

Puuttuminen, jos seksuaalisesta häirinnästä epäillään oppilaitoksen henkilöstöön kuuluvaa:

- tapahtumankulku selvitetään, kaikkia osapuolia kuullaan ja arvioidaan, onko häirintää tapahtunut sekä päätetään toimenpiteistä ja seurannasta
- jos häirintä on vakavaa tai jos lievempi häirintä jatkuu selvittelyn jälkeen, tehdään tarvittavat palvelussuhdetta koskevat päätökset (varoitusta ja viime kädessä palvelussuhteen päättäminen)

Puuttuminen, jos seksuaalisesta häirinnästä epäillään oppilaitoksen opiskelijaa:

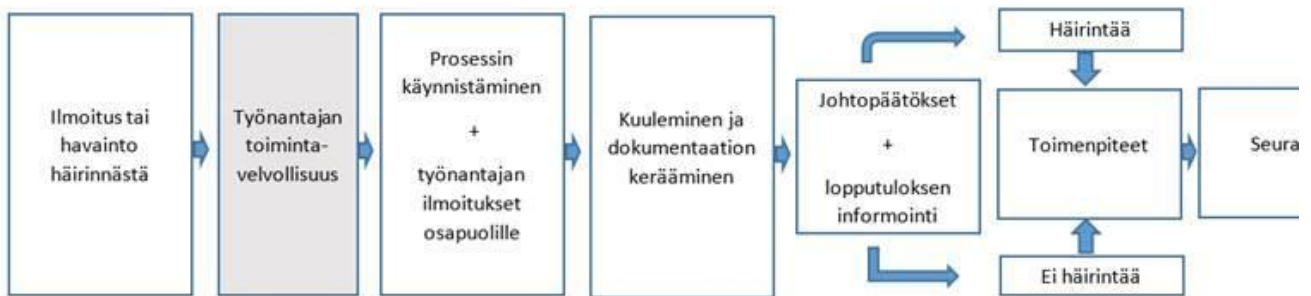
- tapahtumankulku selvitetään, kaikkia osapuolia kuullaan ja arvioidaan, onko häirintää tapahtunut sekä päätetään toimenpiteistä ja seurannasta
- häirintään syyllistyneelle opiskelijalle määrätään kurinpitoseuraamus

Häirinnän kohteeksi joutunut ja häirintään syyllistynyt ohjataan

- yksilökohtaisten opiskeluhoitojen psykologi- ja kuraattoripalvelujen tai
- koulu- tai opiskeluterveydenhuollon palvelujen piiriin ja
- palvelujen vaikutuksia seurataan

Häirintään puuttumisen malli

Kuvan lähde: Seksuaalinen häirintä työpaikalla 2019, 117. Edita: Keuruu.

5.3.3. Opettaja

Opettaja antaa opetussuunnitelman mukaista opetusta, kasvatusta ja ohjausta. Opettaja vastaa opetusryhmänsä turvallisuudesta ja hyvinvoinnista sekä osaltaan kouluyhteisön hyvinvoinnista.

Ennaltaehkäisevinä toimina opettaja

- Osallistuu oppilaitoksen opetus- ja opiskeluhoitosuunnitelman (ml. seksuaalista häirintää koskevan suunnitelman) valmisteluun ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän työskentelyyn
- Seuraa opiskelijan yksilöllistä hyvinvointia ja oppimista sekä havainnoi muutoksia
- On kiinnostunut opiskelijan kuulumisista ja keskustelee hänen kanssaan huolesta kahden kesken
- On tarvittaessa yhteydessä alaikäisen opiskelijan kotiin.

Opetustilanteissa ennaltaehkäisevinä toimina opettaja

- Luo turvallisen ja rauhallisen ilmapiirin sekä huolehtii mm. tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttamisesta
- Toteuttaa sukupuolitietoista opetusta
- Seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen aihealueena sisältyy
  - Laaja-alaiseen osaamiseen (erityisesti itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu sekä monilukutaito)
  - Monien oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin (kuten terveystiedon, liikunnan, yhteiskuntaopin, äidinkielen ja kirjallisuuden sekä katsomusaineiden).

Puuttuminen, opettaja

- Ilmoittaa rehtorille tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tapahtuneesta opiskelijaan kohdistuneesta seksuaalisesta häirinnästä
- Voi rajatusti konsultoida opiskeluhoollon henkilöstöä opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhoollon tarpeesta (sekä luovuttaa tässä yhteydessä salassapidon estämättä opiskeluhoollon järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömiä tietoja)
- Ohjaa opiskelijan (häirinnän kohteeksi joutuneen ja häirintään syyllistyneen) tarvittaessa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelujen piiriin
- On velvollinen ottamaan yhteyttä opiskeluhoollon psykologiin tai kuraattoriin (yhdessä opiskelijan kanssa) todetessaan palveluiden tarpeen sekä luovuttaa salassapidon estämättä tuen tarpeen arvioimiseen tarvittavat tiedot
- Kutsuu tarvittaessa koolle yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän huomioiden kokoonpanon tapauskohtaisen harkinnan ja sen edellyttämän suostumuksen.

5.3.4. Oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä

Monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä vastaa oppilaitoksen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskeluhooltoryhmän työn kohteena on ryhmä, luokka, yhteisö ja opiskeluympäristö. Ryhmässä asioita käsitellään yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Ryhmän tehtävänä on:

- valmistella ja päivittää oppilaitoskohtainen opiskeluhoollon suunnitelma ja muut opiskeluhoollon ja erilaisia ongelmatilanteita koskevat suunnitelmat ml. seksuaalisen häirinnän vastainen suunnitelma tarvittavassa yhteistyössä
- koota yhteisön hyvinvointia koskevaa tietoa eri lähteistä ml. seksuaalisen häirinnän esiintyvyys
- seurata ja arvioida yhteisön ja ryhmien hyvinvoinnin tilaa sekä yhteisöllisen hyvinvointityön vaikuttavuutta
- tiedottaa opiskeluhoollon, sen toimintatavoista ja käytänteistä opiskelijoille, huoltajille, oppilaitoksen henkilöstölle ja yhteistyökumppaneille

5.3.5. Opiskeluhoollon palvelujen henkilöstö

Opiskeluhoollon psykologin, kuraattorin, terveydenhoitajan ja lääkärin tehtäviin kuuluvat sekä yhteisöllinen että yksilökohtainen opiskeluhoollotyö. Psykologin ja kuraattorin palvelut tukevat opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa edistetään opiskelijan tervettä fyysistä ja psyykkistä

kasvua ja kehitystä sekä hyvinvointia ja opiskelukykyä. Opiskelijalle opiskeluhuollon palvelujen käyttö on aina vapaaehtoista. Oppishuollon henkilöstön tehtävänä on

- tiedottaa omasta tehtäväkuvasta, saavutettavuudesta ja yhteystiedoista opiskelijoille, huoltajille ja oppilaitoksen henkilöstölle
- tarjota opiskelijalle mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin tai kuraattorin kanssa seitsemän oppilaitoksen työpäivän kuluessa pyynnöstä tai asian ollessa kiireellinen, samana tai seuraavana oppilaitoksen työpäivänä

- ohjata opiskelija tarvittaessa saamaan muita opiskeluhuollon palveluja tai muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa
- perusopetuksessa tarjota kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsy tarvittaessa ilman ajanvarausta
- toisen asteen koulutuksessa tarjota opiskelijalle välitön yhteys opiskeluterveydenhuoltoon virka-aikaan ja opiskelijalle tarvittava sairaanhoito sekä mielenterveys- ja seksuaaliterveyspalvelut
- Osallistua oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman ml. seksuaalista häirintää koskevan suunnitelman valmisteluun
- Toteuttaa oppilaitoksen ennalta ehkäisevää ja yhteisöllistä työtä ryhmä-, luokka- ja yhteisötasolla
- Selvittää tietoonsa tullutta seksuaalista häirintää sekä tarjota tukea, apua ja ohjata hoitoon opiskelijan yksilöllisen tarpeen mukaisesti
  - Arvioi ja ottaa huomioon opiskelijan itsenäisen asiakkuuden sekä opiskeluhoollossa tämän iän, kehitystason ja muiden edellytysten mukaisesti
  - Olla tarvittaessa yhteydessä opiskelijan huoltajiin huomioiden em. mahdollisen itsenäisen asiakkuuden ja sen edellyttämän suostumuksen yhteydenottoon
- Tarjota muille opiskeluhuollon toimijoille (ml. opettajat) konsultatiivista tukea yksilökohtaisen opiskeluhuollon tarpeen arvioimiseksi ja opiskelijan tukemiseksi
- Tuoda yleisellä tasolla keskusteluun yhteisössä tapahtunut seksuaalinen häirintä ja näin auttaa omalta osaltaan ennalta ehkäisemään sitä jatkossa
- Täydentää omalla erityisosaamisellaan oppiaineiden, kuten terveystiedon, opetusta

5.3.6. Oppilas / opiskelija

Opiskelijan on käyttäydyttävä asiallisesti ja kiusaamatta sekä vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuuden. Oppilaitosyhteisössä jokaisen toiminta vaikuttaa myös toisten kokemaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Opiskelijoille tulee kertoa, mistä ja miten he voivat hakea apua joutuessaan seksuaalisen häirinnän kohteeksi.

Ohjeistusta oppilaille ja opiskelijoille

- Jos havaitset seksuaalista häirintää / joudut sen kohteeksi, ilmaise häiritsijälle, miltä hänen käyttäytymisensä tuntuu ja pyydä häntä lopettamaan
- Jos et voi tai halua ottaa yhteyttä häiritsijään / jos häirintä kielloista huolimatta jatkuu, ilmoita siitä aikuiselle
- Ilmoita oppilaitoksen aikuiselle myös havaitsemasi muihin kohdistuva seksuaalinen häirintä
- Kirjaa ylös jatkokäsittelyä varten:
  - aika ja paikka, jolloin häirintää on tapahtunut
  - keitä on ollut läsnä tilanteessa ja
  - mitä tilanteessa tapahtui
  - säilytä mahdolliset todisteet esim. some-, teksti- ja sähköpostiviestit
- Käytä oikeuttasi opiskeluhuollon palveluihin
  - vapaaehtoista ja luottamuksellista (huom! Ilmoitusvelvollisuus lastensuojeluun ja poliisille tilanteen vaatiessa)
- Opiskelijan toivomukset ja mielipiteet otetaan aina huomioon opiskeluhuollon toimenpiteissä
- Myös alaikäisellä on opiskeluhuollossa itsenäinen asema suhteessa huoltajaan (opiskelijan kyky arvioida asia ja ottaa siitä vastuu)

5.3.7. Huoltaja

Opetus ja kasvatus järjestetään alaikäisen opiskelijan osalta yhteistyössä huoltajien kanssa.

- Keskustele lapsen ja nuoren kanssa hänen kaverisuhteistaan koulussa, vapaa-aikana ja netissä, koska merkittävä osa heihin kohdistuvasta seksuaalisesta häirinnästä tapahtuu vapaa-ajalla
- Opetelkaa yhdessä lapsen ja nuoren kanssa mediataitoja
- Seuraa sosiaalisen median ympäristöjä, joissa lapsesi vierailee ja keskustelkaa yhdessä verkossa tapahtuvasta seksuaalisesta häirinnästä
- Rajoita tarvittaessa netin käyttöä
- Mikäli lapseen tai nuoreen on kohdistunut oppilaitoksessa seksuaalista häirintää, huoltajan tulee olla yhteydessä opettajaan tai rehtoriin, jotta oppilaitos voi puuttua asiaan ja suojata opiskelijoita heidän turvallisuuttaan uhkaavilta tekijöiltä.

Luvun lähteet:

8.8.2019:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/seksuaalinen_hairinta_esittelymateriaali_kouluille_ja_oppilaitoksille.pptx

Seksuaalinen häirintä työpaikalla 2019, 117. Edita: Keuruu.

5.4. Koulu/oppilaitoskohtaiset täsmennykset oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

5.4.1. Tämän suunnitelman tiedottaminen ja koulu yhteisön henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen ohjeisiin

Suunnitelma liitetään lukuvuosisuunnitelman osana koulun nettisivuille ja siitä tiedotetaan Wilman kautta. Asiaa käsitellään lisäksi vanhempainilloissa. Oppilaiden kanssa suunnitelma käsitellään ikätasoisesti luokanvalvojen johdolla lukuvuoden ensimmäisen tai toisen jakson aikana ja lisäksi tarpeen mukaan.

5.4.2. Tämän suunnitelman toteutumisen seuranta, kirjaaminen ja arviointi

Suunnitelman toteutumista seurataan osana hyvinvoinnin, kasvamisen ja oppimisen seurantaan läpi vuoden ennen kaikkea astetiimien tapaamisissa. Yhteisöllinen hyvinvointiryhmä seuraa kokonaisuutta keskusteluiden ja luokkakyselyiden kautta. Ryhmä kirjaa tilanteen vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelman toteutumista arvioidaan astetiimeissä ja hyvinvointiryhmässä osana lukuvuosisuunnitelman toteutumisen arviointia.

6. TOIMINTA ÄKILLISISSÄ KRIISEISSÄ JA UHKA- JA VAARATILANTEISSA (KRIISISUUNNITELMA)

Kriisi on ennalta arvaamaton, voimakas ja epätavallinen tapahtuma. Kriisi voi pahimmillaan aiheuttaa henkilön henkisen tasapainon järkkymisen ja/tai vaikeuttaa muuten hänen arkipäivän elämäänsä. Yleisesti epätavallinen tapahtuma voi järkyttää koko kouluyhteisön henkistä tasapainoa ja tehdä tavallisen koulutyön kaoottiseksi.

Kriisien aiheuttamista tapahtumista voidaan joitakin estää, toisaalta huolellinenkaan varautuminen ei voi estää joidenkin traumaattisten tapahtumien syntyä.

Yleisesti kriisitilanteiden hallintaa auttavat ennalta sovitut toimintamallit, joiden mukaan edetään mahdollisuuksien mukaan järkyttävän tilanteen tullessa kohdalle.

6.1. Koulun kriisiryhmä

Koulun kriisiryhmä on kokoonpanoltaan sama kuin koulun oppilashuoltotyöryhmän vakituiset jäsenet:

Kriisiryhmään kuuluvat

- Rehtori (puheenjohtaja)
- Apulaisrehtori ja vararehtori
- Koulun terveydenhoitaja
- Psykologi
- Koulukuraattori
- Laaja-alainen erityisopettajat / tiiminvetäjät
- Opinto-ohjaajat

Tarvittaessa ryhmä kutsuu mukaan luokanopettajia, eri alojen asiantuntijoita jne.

Kriisiryhmän tehtävät kriisioloissa

- **yhteydenpito** asiantuntijoihin, tarvittaessa ulkopuolisen avun kutsuminen paikalle. Kunnan mobileryhmän yhteystiedot ovat rehtoreiden extrassa.
- antaa **toimintaohjeita** opettajille ja henkilökunnalle
- **arvioida** henkisen tuen tarve ja järjestää **jatkotoimenpiteet** yhteistyössä kotien

NURMIJÄRVI

kanssa.

- **tukea** työntekijöitä

6.2. Kunnan kriisitiimi

Kriisitiimi on koulujen kriisiryhmien tueksi saapuva 2-4 työntekijän tiimi, jonka tehtävänä on auttaa yksikön omia toimijoita toimimaan kriisissä kriisisuunnitelman mukaisesti. Kriisitiimi koordinoi kriisityötä koululla yhdessä rehtorin ja kriisiryhmän kanssa oppilashuoltotyön näkökulmasta.

Kriisitiimi kutsutaan paikalle rehtorin harkinnan mukaan, silloin kun on kyse äkillisestä, odottamattomasta, epätavallisen voimakkaasta tapahtumasta, joka koskettaa koulu yhteisöä laajemmin

- oppilaan/opettajan yllättävä menehtyminen
- vakava onnettomuus
- väkivalta
- tulipalo
- oppilaita silminnäkijöinä tilanteessa; tieto ja järkytys leviää koululla
-

Rehtori (tai hänen määräämänsä henkilö) on puhelimitse yhteyksissä kriisitiimin jäsenen ja ilmoittaa tapahtuneesta. Tarvittaessa soittopyyntö ”Kriisi” tiimiläisen/tiimiläisten puhelimeen. Tiedon ensiksi saanut tiimiläinen tiedottaa muita tiimiläisiä ja nämä sopivat keskenään, ketkä lähtevät paikalle.

Kriisitiimiin kuuluvat

Terveystenhoitaja Hakkarainen Ulla puh. 050 497 0042

Terveystenhoitaja Vaittinen Jaana puh. 050 497 0044

Koulukuraattori Pahkajärvi Teija puh. 040 317 2894

Koulukuraattori Hakuli Jenni puh. 040 317 2095

Kasvun ja oppimisen tuen päällikkö Riina Kontro puh. 040 317 2580

(Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon esimies Sanna Puolakka puh. 050 497 0248)

Mitä tapahtuu koululla?

Laajennettu kriisiryhmä: kokonaistilanteen hahmottaminen ja toimintasuunnitelman tekeminen, koulun muiden aikuisten ohjeistaminen, työnjako ja mahdollillemahdolliset lisäyhteydenotot

NURMIJÄRVI

Tehtävän päättyessä tiimi tapaa koulun kriisiryhmän ja kokoaa päivän tapahtumat ja seuraavat stepit.

6.3. Tiedottaminen

Suomessa perusopetus on julkista. Opetusta voi tulla seuraamaan kuka tahansa, jos se opetus huomioon ottaen on mahdollista.

Kuitenkin epätavallisissa tapahtumissa, kun koulua on kohdannut onnettomuus, menetys, traumaattinen tapahtuma tai koulutyöstä poikkeava tapahtuma, tiedottamisesta koulun ulkopuolelle vastaa ja huolehtii koulun rehtori.

Tällä turvataan tiedon oikeellisuus ja vältetään huhu-puheet.

1.1 Tiedottaminen kriisitilanteessa

Rehtorin tehtävät kriisitilanteessa:

- kutsuu kriisiryhmä avuksi
- informoi opettajakuntaa ja muuta koulun henkilökuntaa tapahtuneesta
- antaa opettajalle ohjeita ja oikeata tietoa tapahtuneesta huhujen ehkäisemiseksi
- pysyy henkilöstön ja oppilaiden tavoitettavissa
- tiedottaa opetuspäällikköä
- kaikki pelastustoimea koskevat kysymykset ohjataan pelastusjohtajalle tai poliisille

6.4. Esimerkkejä eri toimintamalleista kriisitilanteissa

Oppilaan kuolemantapaus

- Kun tieto kuolemantapauksesta tulee koululle, tiedon vastaanottaja siirtää tiedon välittömästi rehtorille, joka selvittää tosiasiat, mitä on tapahtunut.
- Rehtori pyytää lupaa tai sopii huoltajien kanssa asian käsittelystä koulussa
- Rehtori kokoaa kriisiryhmän koolle ja suunnittelee käytännön toimenpiteet
- Rehtori kertoo tapahtuneesta luokanopettajalle/-valvojalle ja muulle henkilökunnalle.
- Luokanopettaja/-valvoja kertoo tapahtuneesta oman luokan oppilaille.
- Tapahtuneesta tulee puhua avoimesti ja konkreettisesti. Oppilaiden on saatava puhua siitä, mitä he ajattelevat ja tuntevat.
- Koulun muut luokanopettajat/-valvojat kertovat tapahtuneesta omille luokilleen, mikäli se katsotaan kriisiryhmässä aiheelliseksi.

NURMIJÄRVI

- Opettajat tiedottavat myös mahdollisuudesta lisäkeskusteluihin esimerkiksi kriisiryhmän jäsenten kanssa
  - Kun kaikille luokille on kerrottu tapahtuneesta, lippu nostetaan puolitankoon.
-
- Oppilaat, ainakin oman luokan oppilaat, saavat kirjallisen viestin kotiin vietäväksi. Teksti voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Luokka _____ on surukseen saanut tänään kuulla, että oppilas

_____ on kuollut. Tämä koskettaa luonnollisesti meitä kaikkia. Luokan oppilaille järkytys on kuitenkin suurin. Tämän vuoksi me keskustelemme tapahtumasta tulevina päivinä. Seurakunta osallistuu asian käsittelyyn koululla. Asian käsittely myös kotona olisi hyväksi. Tarpeen vaatiessa järjestämme luokalle yhteisen vanhempainillan. Jos tarvitsette lisätietoja, voitte ottaa meihin yhteyttä.

Nurmijärvellä _____/_____/_____

Luokanvalvoja

Rehtori

- Kouluyhteisö huomioi omaiset sopivaksi katsomallaan tavalla.
- Oppilaan luokassa voidaan järjestää muistotilaisuus. Mieluiten tilaisuus järjestetään heti seuraavana päivänä seurakunnan kanssa yhteistyössä.

Henkilökuntaan kuuluvan kuolemantapaus

- Välittömästi kuolemantapauksen jälkeen rehtori kertoo tapahtuneesta henkilökunnalle.
  - Luokanvalvojat kertovat tapahtuneesta oppilaille.
  - **Jos oma luokanvalvoja on kuollut, luokalle tuttu opettaja kertoo tapahtuneesta.**
  - Asiasta puhutaan avoimesti ja konkreettisesti. Oppilaiden täytyy saada puhua siitä, mitä he ajattelevat ja tuntevat.
  - Kun kaikille on kerrottu asiasta, lippu nostetaan puolitankoon.
-
- Rehtori kutsuu kokoon koulun kriisiryhmän. Ryhmä suunnittelee käytännön toimenpiteet.

NURMIJÄRVI

- Rehtori ilmoittaa opetuspäällikölle kuolemantapauksesta.
- Oppilaat saavat lyhyen kirjallisen viestin kotiin vietäväksi. Teksti voi olla esimerkiksi seuraava:

Luokka _____ on surukseen saanut tänään kuulla, että _____ on kuollut. Tämä koskettaa luonnollisesti meitä kaikkia. Luokan oppilaille järkytys on kuitenkin suurin. Tämän vuoksi keskustelemme tapahtumasta lähipäivinä. Seurakunta osallistuu koululla järjestettävään muistotilaisuuteen. Jos tarvitsette lisätietoja, voitte ottaa meihin yhteyttä.

Nurmijärvellä _____ / _____ _____

Luokanvalvoja

Rehtori

- Muistotilaisuus koululla pidetään mieluiten jo samana päivänä kuin tieto on saatu. Omalle luokalle voidaan järjestää myös erillinen muistotilaisuus. Seurakunta auttaa tilaisuuden suunnittelussa ja järjestelyissä.
- Henkilökuntapalavereissa keskustellaan kuolemantapauksen aiheuttamista järjestelyistä, kuten kontakteista omaisiin.

Oppilas menettää läheisensä

- Kun koulussa saadaan kuulla tapahtumasta, **omaisilta kysytään**, kerrotaanko asiasta luokan oppilaille. Perheen kanssa sovitaan, kuinka tapahtumaa luokan kanssa käsitellään.
- Oppilaita valmistetaan siihen, että läheisensä menettänyt oppilas voi olla tavallista haavoittuvampi. Opettaja pitää huolta oppilaasta ja seuraa hänen hyvinvointia. Tarvittaessa opettaja ohjaa oppilaan asian oppilashuoltoryhmälle.
- Rehtori yhdessä opettajien kanssa päättää, kuinka perhettä muistetaan esim. surunvalittelulla tai kukilla.

6.5. Onnettomuudet koulussa

Onnettomuuspaikalla

- Ensimmäisenä paikalle tuleva hälyttää apua (YLEINEN HÄTÄNUMERO 112).
- Ylimääräiset oppilaat pidetään poissa onnettomuuspaikalta.
- Kriisiryhmän jäsenet pyydetään tarvittaessa apuun.
- Silminnäkijöiden tai ensimmäisenä paikalla olijoiden nimet kirjataan ylös myöhempiä keskusteluja varten.

Tiedottaminen

- Koteihin lähetetään Wilman kautta tiedote tapahtuneesta.
- Rehtori kertoo asiasta henkilökunnalle ja ottaa sen jälkeen yhteyden opetuspäällikköön.
- Luokanvalvojat kertovat tapauksesta luokilleen. Asiasta puhutaan suoraan ja konkreettisesti. Oppilaita kannustetaan keskustelemaan tunteistaan ja ajatuksistaan.
- Turhien huhujen välttämiseksi huoltajia kannattaa tiedottaa aina jos pelastushenkilöstöä tai –kalustoa käy koululla. Oppilaille tiedotetaan tapahtuneesta kuuluttamalla.

Jälkityö

- Oppilaat reagoivat onnettomuuteen eri tavoin. Oppilaiden poissaoloja seurataan onnettomuuden jälkeen. Reagointi voi tapahtua vasta jonkin ajan kuluttua tapahtumasta.
- Jos joku oppilaista on loukkaantunut ja joutuu olemaan pitkään sairaalassa, luokanvalvoja pitää yhteyttä oppilaan perheeseen.
- Jos oppilas on loukkaantunut pysyvästi, koulun kriisiryhmän / oppilashuoltotyöryhmän hyödyntäminen on tärkeää oppilaan palatessa luokka- ja kouluyhteisöön.